

Debat en reflectie

		Aangevraagd	Geadviseerd
<i>Bedragen in euro's</i>			
Arminius	Rotterdam	298.700	0
Pakhuis de Zwijger	Amsterdam	298.700	0
Populier Balie	Amsterdam	299.000	298.700

De categorie

Op grond van artikel 3.56 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid kan subsidie worden verleend aan één instelling die verschillende opvattingen een podium biedt. Zij initieert en faciliteert vrije gedachtenuitwisseling op het gebied van kunst, cultuur en politiek, onder meer door het organiseren van debatten en lezingen. De instelling beschikt over een accommodatie en overige faciliteiten die het mogelijk maken om (openbaar) maatschappelijk debat te koppelen aan culturele programmering. De activiteiten van de instelling dienen plaats te vinden in een nationale en internationale context.

Algemene indruk

Aan de raad zijn drie aanvragen voor de functie Debat en reflectie voorgelegd: van Arminius, Populier Balie (hierna: De Balie) en Pakhuis de Zwijger. De functie Debat en reflectie is sinds 2021 aan de Culturele basisinfrastructuur (BIS) toegevoegd. De Balie kreeg deze functie na de adviesronde in 2020 toebedeeld. Pakhuis De Zwijger werd daaraan in 2023 toegevoegd, na een juridische procedure tegen de afwijzing van haar subsidieaanvraag. Het maatschappelijk belang van deze functie, die ruimte biedt aan de vrije gedachtenuitwisseling, wordt steeds groter. Door zowel geopolitieke spanningen en conflicten in de samenleving, als door een ervaren toename van polarisatie, komen het publieke debat en de dialoog steeds meer onder druk te staan, zowel nationaal als internationaal. Dit ondervinden ook de debatcentra, die constateren dat medewerkers en sommige (inter)nationale sprekers in toenemende mate beveiligd moeten worden. De raad onderstreept het belang van veilige havens om het publieke debat en de dialoog te kunnen blijven voeren.

Trends

De raad signaleert een toegenomen aandacht voor de rol van dialoog in het debat. Dat mensen, al dan niet met tegengestelde standpunten, met elkaar in gesprek gaan, wordt gezien als een manier om ongewenste polarisatie in de samenleving tegen te gaan. De zorg over de ervaren toename hiervan is groot,

evenals over de daarmee samenhangende onveiligheid van al dan niet omstreden gasten van de debatcentra.

De raad signaleert ook meer aandacht voor digitalisering. Sinds de coronapandemie hebben *live streaming* van debatten en podcasts bij de debatcentra een vlucht genomen. Dit maakt de debatcentra toegankelijker, waardoor zij naast extra publiek ook een breder samengesteld publiek krijgen, omdat zij met deze media andere doelgroepen bereiken.

Afwegingen

De raad heeft de aanvragen van Arminius, De Balie en Pakhuis de Zwijger positief beoordeeld en heeft een afweging moeten maken, aangezien er maar één plek voor een debatcentrum beschikbaar is in de BIS. Dit heeft de raad met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gedaan. De raad heeft de aanvragen eerst beoordeeld aan de hand van de algemene beoordelingscriteria en heeft daarna een integrale afweging gemaakt.

Artistiek/inhoudelijke kwaliteit

De activiteitenplannen van de drie aanvragers laten zien dat de vrije gedachtenuitwisseling op het gebied van kunst, cultuur en politiek op velerlei manieren kan worden geïnitieerd en gefaciliteerd. Arminius werkt vanuit de overtuiging dat een gezonde democratie publiek debat nodig heeft. Zij maakt gespreksonderwerpen toegankelijk voor een breed publiek door een inclusieve programmering, waarin zij verschillende stemmen laat horen en die verschillende stemmen met elkaar in gesprek laat gaan. Zij presenteert een brede waaier aan onderwerpen en thema's en laat zien dat zij goed weet wat er speelt in de samenleving. Arminius benadert onderwerpen vanuit verschillende perspectieven en biedt aan uiteenlopende opvattingen een podium.

De organisatie maakt gebruik van verfrissende concepten in haar zoektocht naar meerstemmigheid. De 'Debatdates', waar andersdenkenden met elkaar in gesprek gaan, alsook de 'Wandelgesprekken', zijn hiervan voorbeelden.

De Balie werkt op basis van de overtuiging dat een open, democratische, rechtsstatelijke samenleving de beste samenleving is en zet zich met haar programmering in voor het behoud hiervan. Zij biedt verschillende opvattingen een podium en rekent het tot haar missie om nuance in het debat te brengen. De Balie hanteert als belangrijk uitgangspunt voor de ontmoetingen dat er ruimte wordt gecreëerd voor nuance en tijd om écht naar elkaar te luisteren. Ze weet gerenommeerde (inter)nationale gasten aan zich te binden, programmeert in een nationale en internationale context en betreft verschillende gemeenschappen bij haar programmering. De Balie organiseert journalistieke programma's en zwingelt debat aan door middel van kunst en filmvertoningen. Met behulp van eigen kunstproducties, zoals theatervoorstellingen, maakt zij politiek gevoelige en maatschappelijke onderwerpen op een gelaagde manier bespreekbaar. Met 'Live Journalism' organiseert De Balie participatieve programma's rondom maatschappelijke thema's.

Pakhuis de Zwijger maakt een periode door van introspectie en reorganisatie. In haar streven een gelijkwaardige en rechtvaardige samenleving te creëren, wil zij haar functie van debatcentrum uitbreiden en concrete acties verbinden aan

de gespreksprogramma's die zij organiseert. Zij geeft aan actief te willen bijdragen aan maatschappelijke transitie en onderdeel te willen worden van de oplossing voor kwesties waarover zij debatten organiseert. De organisatie wil met haar programmering tot systeemverandering aanzetten en ontwikkelt ten behoeve hiervan een nieuwe positie voor haar debatcentrum. De dialoog is en blijft voor Pakhuis de Zwijger een belangrijk middel om thema's en maatschappelijke opgaven vanuit verschillende perspectieven bespreekbaar te maken. Wel vermeldt zij in haar activiteitenplan het voornemen om niet-constructieve meningen van deskundigen en machthebbers, zoals de instelling schrijft, uit de door haar georganiseerde dialogen te weren. Zij doet dit om alle betrokkenen vanuit een gemeenschappelijke realiteit op respectvolle wijze in gesprek te kunnen laten gaan met uiteenlopende perspectieven. In dialogen over het klimaat zal Pakhuis de Zwijger geen klimaatprobleemontkenners uitnodigen. Er zijn echter ook programma's waarin zij andersdenkenden juist bij elkaar wil brengen.

De raad constateert dat de drie instellingen in hun producties oorspronkelijk zijn en dat de programma's zeggingskracht hebben. Arminius en De Balie stellen daarbij het meest expliciet dat zij een podium bieden aan verschillende opvattingen, stemmen of perspectieven. De raad zet vraagtekens bij het voornemen van Pakhuis de Zwijger om niet-constructieve meningen uit de door haar georganiseerde dialogen te weren. Hij erkent dat gesprekken met een gemeenschappelijke realiteit een grotere kans op verdieping hebben, maar merkt op dat dit ook met niet-constructieve geluiden te bereiken zou moeten kunnen zijn wanneer er hoge eisen aan de moderatie en de contextualisatie worden gesteld. Het voornemen van Pakhuis de Zwijger mag er niet toe leiden dat de vrije gedachtenuitwisseling een te smalle basis krijgt.

Pakhuis de Zwijger en vooral De Balie koppelen het maatschappelijk debat meer dan Arminius aan een culturele programmering. Bovendien programmeren Pakhuis de Zwijger en De Balie vergeleken met Arminius circa het tienvoudige aan activiteiten en hebben daardoor een groter bereik, trekken meer publiek en zijn ook verder in de ontwikkeling van hun digitale aanbod.

De raad is positief over de vakdeskundigheid, de diversiteit en de kwaliteit van de programmering van Arminius, De Balie en Pakhuis de Zwijger. In de afgelopen subsidieperiode hebben zij hun vakdeskundigheid bevestigd door nieuwe, participatieve programma's (De Balie) en nieuwe concepten (Arminius) te ontwikkelen, of te experimenteren met verschillende formats (Pakhuis de Zwijger). Daarnaast heeft De Balie een uniek talentontwikkelingsprogramma, waarbinnen overdracht van kennis en vaardigheden plaatsvindt. In de subsidieperiode 2025-2028 bestendigen en versterken Arminius en De Balie hun programmering. Pakhuis de Zwijger slaat een nieuwe weg in. Haar voornemens impliceren een grote verandering en een aanzienlijke uitbreiding van de huidige activiteiten, met nog ongewisse resultaten. Pakhuis de Zwijger merkt hierover op dat deze ontwikkeling nog in de kinderschoenen staat. De raad vindt de ontwikkelingen bij Pakhuis de Zwijger ambitieus en prikkelend, maar constateert ook dat een concrete uitwerking van de plannen ontbreekt, alsook samenwerkingen met partners en deskundigen op het gebied van maatschappelijke transitie. De raad kan daardoor de vakdeskundigheid van Pakhuis de Zwijger op dit nieuwe terrein niet beoordelen.

Maatschappelijke betekenis

Arminius, De Balie en Pakhuis de Zwijger tonen zich bewust van het grote maatschappelijke belang dat zij als debatcentrum hebben. Dit ziet de raad terug in hun doelstellingen, programmering en samenwerkingspartners.

Toegankelijkheid

Arminius, De Balie en Pakhuis de Zwijger verrichten inspanningen om hun programma's toegankelijk en relevant voor een breed publiek te laten zijn, waarbij de digitale toegankelijkheid sinds corona sterk is verbeterd.

Bedrijfsmatige gezondheid

Pakhuis de Zwijger en De Balie hebben een stabiele financieringsmix en een stabiele financiële positie. Arminius was vanwege een negatief eigen vermogen in 2022 bedrijfsmatig niet volledig gezond. De drie instellingen halen ook inkomsten uit de horeca en de verhuur van zalen.

De debatcentra zijn transparant over de toepassing van de Governance Code Cultuur. Vermeldenswaardig in dit verband is dat Pakhuis de Zwijger als gevolg van een vastgesteld patroon van sociale onveiligheid maatregelen heeft getroffen en in haar activiteitenplan veel aandacht besteedt aan de sociale veiligheid op de werkvloer.

Geografische spreiding

Arminius en Pakhuis de Zwijger willen hun landelijke aanwezigheid buiten de eigen standplaats de komende periode vergroten. Arminius is nu nog op Rotterdam en de omliggende regio gericht, maar wil groeien en meer samenwerken met debatcentra buiten haar standplaats Rotterdam. Zij wil een landelijk netwerk opzetten met verschillende debatpodia en met een focus op de provincies buiten de Randstad.

Pakhuis de Zwijger wil haar landelijke aanwezigheid vergroten door in te zetten op een nieuwe digitale strategie en via opgeschaalde samenwerking met partners uit andere delen van Nederland. Daarnaast streeft ze ernaar uitwisselingsprogramma's met culturele centra in wereldsteden op te zetten met als doel makers een residentie aan te bieden, van waaruit zij programma's kunnen ontwikkelen. Beide projecten staan echter nog in de kinderschoenen.

De Balie is al buiten haar standplaats Amsterdam actief betrokken bij de ontwikkeling van debatprogrammering in andere debatcentra. Verspreid in Nederland organiseert zij diverse programma's, bijvoorbeeld Het Nationale Gesprek over Vrijheid. Bovendien produceert zij programma's en kunstproducties, zoals theatervoorstellingen, waarmee zij door Nederland toert. Daarbovenop organiseert zij programma's die in een regionale setting plaatsvinden zoals 'Gedeelde grond: gesprekken over de toekomst van de landbouw'. De Balie is hiermee aanwezig en goed zichtbaar in het land.

Conclusie

Alles integraal afwegende tussen de drie aanvragers constateert de raad dat De Balie zich ten opzichte van Arminius en Pakhuis de Zwijger in positieve zin onderscheidt. Dit uit zich in het artistiek-inhoudelijke oordeel. Daarnaast

geven de stappen die De Balie reeds gezet heeft op het vlak van regionale spreiding vertrouwen richting de beoogde plannen voor de toekomst. De Balie steekt er bovendien haar groeiende belang voor de ontwikkeling van het landelijke culturele ecosysteem. De Balie neemt hiermee ketenverantwoordelijkheid en draagt actief bij aan de ontwikkeling van debatprogramma's verspreid over Nederland. Zij helpt kleinere en andere lokale debatcentra te professionaliseren en biedt haar kennis en kunde aan om op meer plekken in Nederland het democratisch gesprek te entameren. Ze gaat daartoe langdurige samenwerkingen aan die leiden tot duurzame expertise bij andere debatcentra. De Balie staat in verbinding met kleine en grote partners; in Amsterdam, in Nederland en internationaal. De raad adviseert daarom De Balie het beschikbare subsidiebedrag toe te kennen.